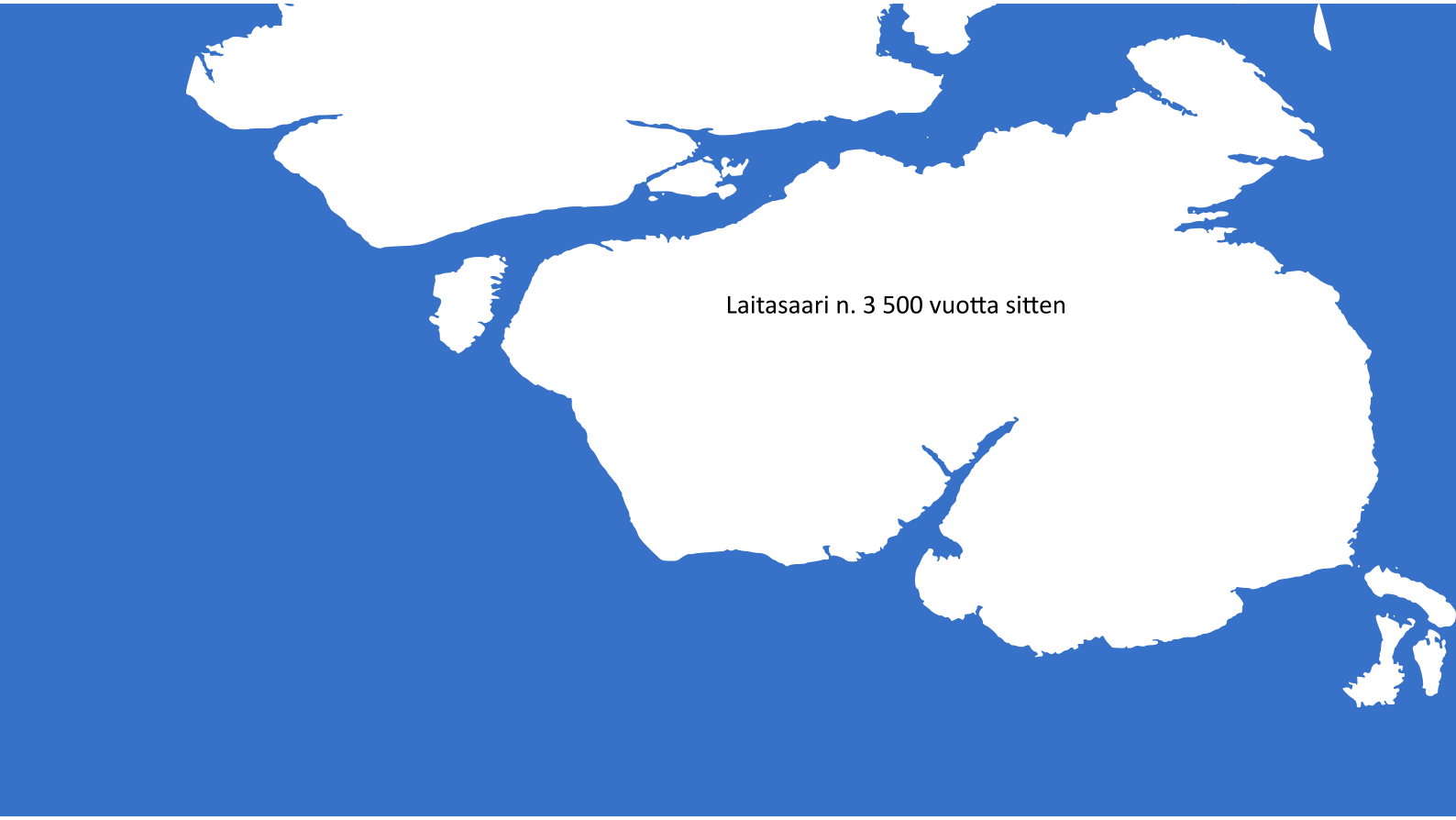
KOTISEUTUNI ON OSA:

- Laitasaaren kylää Muhoksella
- Oulujokea
- Rokua Geopark -aluetta Suomessa
  - Geologiaa
  - Historiaa
  - Suvun tarinoita

Kotiseudun luonnossa ja perimätiedossa piilee asioita, joista saa näkökulmia, syvempiä tuntumia matkoille maailman ääriin.
On myös hyvä olla jostakin kotoisin.

Näkökulma: Kaarlo Mertaniemi

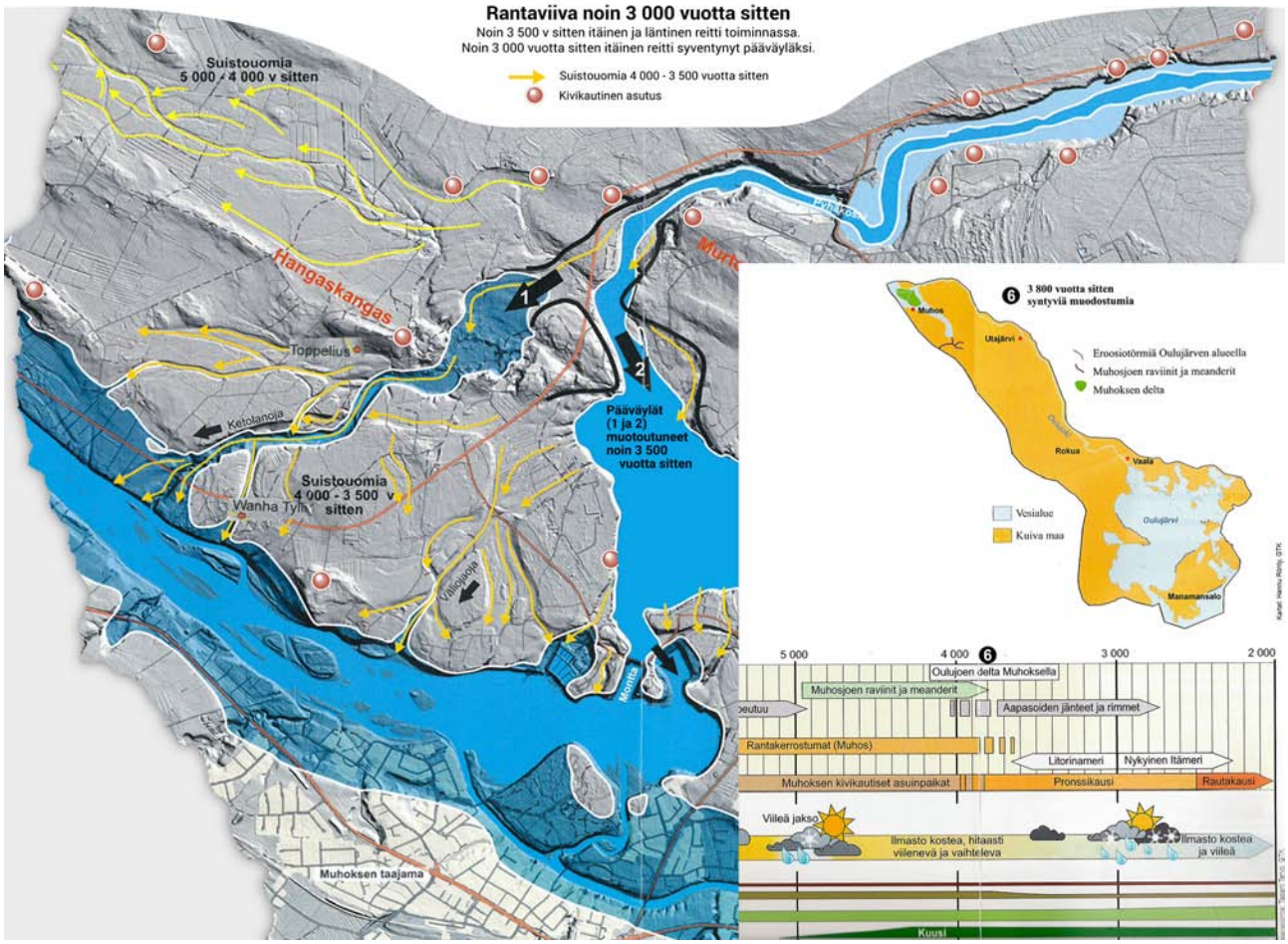
Toteutus: Marko Rämö

Laitasaaren kylä

- Sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla
- Ensimmäinen kirjallinen maininta 21.1.1543 Limingan talvikäräjillä Sari Karjalaisen ja Ritva Nygrenin tutkimusten mukaan.
- Oulujoki, lohijoki, liikenneväylä ja leikkipaikka. Kun lohennousu tyssäsi, alkoi tukinuitto. Rohkeimmat seilasivat tukkien varressa jopa kilometrin alavirtaan. Aikoinaan laivaliikennettä oli Oulusta Muhokselle kolmella laivalla. Tulevaisuudessa monen toiveissa on laivaliikenteen ja lohen elpyminen.
- Notkelma yhdisti Ketolanojan ja Oulujoen uomat Wanhan Tyllin kohdalla. Notkelman pohjoisrinteellä oli useita vanhoja kaivantoja, joista muutamia Tyllin asukkaat hyödynsivät perunakuoppina. Otto Mertaniemen kertoman mukaan näistä kaivannoista löytyi ruukunsirpaleita ja arvokkain löytö oli kivikautinen kourutaltta, joka on Pohjois-Pohjanmaan museossa Oulussa.
- Tyllin mylly (1830–1930) jauhoi kyläläisten viljaa sadan vuoden ajan aina 1930-luvulle. Pohjois-Pohjanmaan museon tiedon mukaan Aukusti Koivisto on maalannut taulun myllystä 1930-luvulla. Puolikas myllynkiveä on vielä tallessa.
- Oulun ilmoituslehden numerossa 97, 23.8.1895 oli uutinen ”Kenttätanssia on tänäkin kesänä pidetty Muhoksella” (Kansalliskirjaston digitoidut aineistot, https://digi.kansalliskirjasto.fi)
- Muhoksen väestön tietoisuudesta on pyyhkiytynyt vuosisatojen kuluessa oleellista tietoa paikkakunnan mielenkiintoisesta menneisyydestä, jota kansalliskirjailija Topelius on julkituonut lukuisissa kansallistietoisuuttamme herätelleissä teoksissaan. Suomen satusedäksi mainittu Sakari Topelius kirjoitti myös totuusperäisen sadun ”Koivu ja tähti”. Muhoksella on tietty yhteys sadun kulisseihin.

Oulujoen suisto

ROKUA UNESCO GLOBAL GEOPARK

Jääkauden perintö

Copyright:

Geologian tutkimuskeskus (GTK) ja muut henkilöt

Pohjakartat: Maanmittauslaitos ja Logica Suomi Oy, lupanumero 13/MML/12

Korkeusmalli: Maanmittauslaitos, lupanro 283/MLL/12

Mutkala

Vuokrasopimus

Vuokraosopimus mäkitupa-
alueen vuokraamisesta.

Työmies Simuna Heikkiselle ja
hänen vaimolleen omalle vuokr
raamme me allekirjoittaneet mäki-
tupa-alueen omistamaltamme Kelolan
o. 3750 manttaalin peräisellä perintö-
tilallä N:o 27 Laitasaaren kylässä
Muhoksen pitäjää muodoksi syyskm.
menekki (50) muodoksi seuraavilla
ehdoilla:

1. Vuokraaja saapi nautintaansa Mut-
kala nimisen asuntonsa ympärillä
olevan niityllymaan Tyllinojan
tilan N:o 46 samassa kylässä rajaan,
Kelolan ojan ja metsän reunaa
kulkevaa käräytietä myöten.
Kuitenkin on Kelolan tilan halti-
jailla oikeus rakentaa vesitaitas
kosken Kelolan ojassa ja siitäpaitse
padota vettä vuokramaan kohdalla
enintään seitsemän metriä, sekä
kulkea laitokselle rantaa pitkin.
2. Vuokra-alueeseen kuuluupi myös
erikseen aidattu ja ojitettu kal-
mion muotoinen alue risteyksen
pohjoispäässä. Kelolan ja Tyllinojan

Mutkalan luonto

Mutkalan luonto on ajan saatossa saanut ihmiset aprikoimaan kuinka puroa voisi hyödyntää.

Kun torpparilaki tuli voimaan reilut sata vuotta sitten, teki paikan silloinen omistaja Simuna Heikkinen vuokrasopimuksen 50 vuodeksi mäkituvan maista 7.10.1920. Vuosivuokran kerrotaan olleen 45 silloista markkaa. Sovittavien asioiden lisäksi mainitaan, että vedenkorkeutta on oikeus nostaa Mutkalan kohdalla 7 metriä. Suunnitelmissa oli rakentaa alajuoksulle vesilaitos. Hanke ei toteutunut.

Simppa teki talon töitä hevosensa kanssa. Saunan etuseinässä olevat tappien kolot kertovat, että hevosen luokkia ja muita esineitä on taivutettu menneinä aikoina. Koski sai nimensä isännän mukaan ja se solisee läpi vuoden luoden tunnelmaa havainnoitsijoille.

Muotoutuva maisema

Tämä eroosiolaakso on saanut muotonsa jääkauden ja sen jälkeen vaikuttavien luonnonvoimien tuloksena n. 10 000 vuodessa. Pari kilometriä vahva jääpeite painoi maankamaraa kasaan. Kun jää alkoi sulaa, siitä vapautuva vesi uursi vieläkin näkyvät muodot laakson reunamille. Virtaus siirsi maalajeja mukanaan ja synnytti silloiseen merenrantaan dyynit, joihin muinainen joki kaivoi tiensä. Maankohoamisen ja virtaavan veden vaikutuksesta puron pinta on nykyisellä tasolla, joka muuttuu vuosisatojen vieriessä myös tulevaisuudessa. Kun näet tämän hetkisen maiseman, niin sinulle herää aavistus tulevista tapahtumista.

